

## ВІДГУК

офіційного опонента кандидата психологічних наук, доцента, заслуженого працівника фізичної культури і спорту України, заслуженого тренера України з панкратіону **Наконечного Ігоря Юрійовича** на дисертаційну роботу **Байрамова Руслана Халік огли** за темою «*Організаційно-управлінські основи розвитку неолімпійського спорту в Харківській області (на прикладі сумо)*», представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю **017 – Фізична культура і спорт**

### Актуальність обраної теми

У сучасних умовах життя в Україні інтерес до занять єдиноборствами є досить високим. Спортивна активність і змагальна діяльність дозволяє підтримувати себе в гарній фізичній формі, зміцнити і зберегти здоров'я, зокрема бути впевненим у собі. Зацікавленість молоді різними єдиноборствами відзначається і на розвитку неолімпійського спорту. Зокрема в Україні і в Харківській області, неабиякої популярності здобуває сумо, що і привертає увагу досить широкого кола як українських, так і зарубіжних дослідників.

Неолімпійський спорт має свою специфіку, створюючи сприятливі умови для розвитку, надає можливість задовольняти потреби та інтереси всіх членів суспільства й регулює діяльність у рамках соціальних відносин, забезпечуючи цим стійкість громадських норм життя та інтеграцію прагнень до вдосконалення

У наукових доробках Борисової О., Імаса Є., Матвєєва С., Когут І., Салтан Н., Салтан О. висвітлено історію, організаційну структуру, правове регулювання неолімпійського спорту, його роль та місце у системі міжнародного спортивного руху; Долбишева Н., Томенко О. розглядали управління неолімпійським спортом на державному та регіональному рівні; Леонов Я., Путятіна Г., Серєда Н. вивчали вплив ефективного маркетингу фізкультурно-спортивних організацій на зростання популярності неолімпійських видів спорту; Ананченко К., Бойченко Н., Коробко С.,

Єрмаков С., Саварець Е. проаналізували проблеми інтеграції неолімпійського спорту до міжнародного співтовариства, інноваційний розвиток ресурсного забезпечення системи підготовки спортсменів.

Сумо як офіційний вид спорту визнаний Міжнародним олімпійським комітетом, претендує на місце у програмі Олімпійських ігор. Зароджений в Японії, стародавній вид спорту, який зберіг свою культуру, цінності до цього часу і містить велику кількість ритуалів, які супроводжують кожен поєдинок.

В Україні серед неолімпійських видів спорту дедалі популярнішим стає сумо, це у своїх дослідженнях зазначають Безкоровайний С. (2018), Коробко С. (2004), Яременко В., Малинський І., Колос М., Шандригось В. (2011), автори рекомендують вводити елементи сумо у навчальний процес закладів освіти. Для популяризації сумо серед дітей шкільного віку авторами Смага Н., Коробко С., Ребрина А. (2017) було розроблено варіативний модуль «Сумо», який включено до «Навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх закладів, 5-9 класи», крім того Міністерством освіти і науки України затверджено програму «Сумо» для дитячо-юнацьких спортивних шкіл (2014).

Аналіз літератури показує, що багато аспектів неолімпійського спорту досліджені досить широко і багатосторонньо. Водночас практично відсутні дослідження з вивчення питань удосконалення системи управління сумо в нашій країні. Викладені положення і обумовлюють актуальність обраної автором теми дисертаційного дослідження.

Встановлено, що розвитку неолімпійських видів спорту в Україні сприяє Спортивний комітет України та федерації з видів спорту. Громадська організація «Всеукраїнська громадська організація «Федерація сумо України»» зареєстрована у 2001 році. На місцевому рівні розвитком та популяризацією сумо опікуються відокремлені підрозділи національної федерації. Розвитком сумо в Харківській області на сьогоднішній день опікується Громадська організація «Харківська обласна федерація сумо», створена у 2009 році.

Наукові положення дисертації та висновки достатньою мірою обґрунтовані теоретичними даними, відповідають меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження.

Ступінь їх вірогідності забезпечується: 1) кількістю використаних літературних джерел, яка склала 194; 2) використанням документальних матеріалів, законодавчих та нормативних документів України, сучасної навчальної літератури та наукових статей; 3) використанням адекватних методів наукового пізнання; 4) тривалістю виконання дисертаційного дослідження (2016-2020 рр.); 5) кількістю наукових публікацій та представленням наукових досліджень на конференціях різного рівня; 6) результатами впровадження в діяльність органів державної влади сфери фізичної культури і спорту, суб'єктів сфери фізичної культури, позашкільних навчальних закладів, у навчальний процес закладу вищої освіти.

#### **Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях**

За матеріалами дисертації опубліковано 21 наукову працю: серед яких 4 статті надруковані у фахових виданнях за напрямом 017 – Фізична культура і спорт, 1 – у періодичному науковому виданні держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу, 1 монографія (у співавторстві); 9 публікацій апробаційного характеру та 6 додаткових публікацій, 2 з яких у фаховому виданні за напрямом Педагогічні науки.

Результати наукових досліджень були представлені й обговорені на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях, зокрема: XVI, XVII, XVIII Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт та здоров'я» (Харків – 2016, 2017, 2018); V, VI, VII, VIII Науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту (Харків – 2017, 2018, 2019, 2020); XI Міжнародній конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (Київ – 2018); VII Міжнародній науково-практичній

конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту та туризму» (Мозир, Республіка Білорусь – 2018); X, XI Міжнародній науковій інтернет-конференції «Спорт та сучасне суспільство» (Київ – 2017, 2018); I, II Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура і спорт: досвід та перспективи» (Чернівці – 2017, 2019); XIX Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи» (Харків – 2019); III Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична активність і якість життя людини» (2019 – Луцьк); The 5th International scientific and practical conference «Modern science: problems and innovations» (SSPG Publish, Stockholm, Sweden – 2020).

Проблематика, зміст, кількість публікацій за дисертаційним дослідженням повністю відповідає вимогам МОН України. Теоретичне оприлюднення наукових досліджень на конференціях повною мірою засвідчує належну апробацію результатів.

#### **Оцінка змісту дисертації та її основні положення**

Дисертаційна робота має усі необхідні структурні елементи, а саме анотацію, зміст, перелік умовних скорочень, основну частину, яка складається з 5 розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Мету дослідження, яка спрямована на обґрунтування методичного забезпечення регіонального розвитку неолімпійського спорту (на прикладі сумо), було досягнуто. Завдання дослідження, що полягають у обґрунтуванні теоретичних положень щодо організаційно-управлінського забезпечення розвитку неолімпійського спорту як соціального інституту; узагальненні організаційних аспектів розвитку сумо при формуванні державної політики в системі управління неолімпійським спортом в Україні; обґрунтуванні системи показників розвитку сумо в Україні; обґрунтуванні концепції розвитку сумо в Харківській області та оцінити її вплив на територіальний розвиток з позиції теорії управління; розробці методичного підходу до організації регіонального управління розвитком сумо, у роботі розкрито.

У роботі використовувалися блоки теоретичних, соціологічних, фізіометричних, психологічних та статистичних методів;

Автором вперше обґрунтовано та розроблено концепцію розвитку сумо в Харківській області та оцінено її з позиції теорії систем управління та організації; обґрунтовано та розроблено концептуальну модель управління розвитком сумо, надано її аналіз з позиції теорії управління; обґрунтовано систему показників організації та розвитку сумо та розроблено методичний підхід до оцінювання його потенціалу.

Зокрема практична значущість результатів полягає у розробці та впровадженні стратегії розвитку сумо в Харківській області. Використання у дисертаційному дослідженні плану реалізації стратегії розвитку сумо дозволяє покращити показники діяльності Громадської організації «Харківська обласна федерація сумо». А відповідно практичні рекомендації та висновки можна використовувати в діяльності державних органів управління, громадських фізкультурно-спортивних організацій, у дитячо-юнацьких спортивних школах та в освітньому процесі закладів вищої освіти, під час вивчення дисципліни: «Організація і менеджмент фізичної культури» та «Основи управління фізичною культурою та спортом»;

У першому розділі дисертації «Теоретичні основи організаційно-управлінського забезпечення розвитку неолімпійського спорту» проаналізована роль неолімпійського спорту та визначена структура і складові управління неолімпійського спорту. Теоретично обґрунтовані аспекти розвитку сумо при формуванні державної політики.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» поданий детальний опис основних методів, які використовувалися відповідно до мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження, а також інформацію про чотири етапи організації дослідження впродовж 2016–2020 рр.

У третьому розділі «Оцінка потенціалу та визначення сучасних тенденцій розвитку сумо в Україні» автором визначено вплив занять сумо на формування системи ціннісних орієнтацій сумоїстів. Наведені результати

власних досліджень автора щодо оцінювання потенціалу розвитку сумо при формуванні державної політики у сфері фізичної культури та спорту України, результативність розвитку сумо в системі ДЮСШ та аналіз системи забезпечення сумо в різних регіонах України.

У четвертому розділі «Організаційні, управлінські та теоретико-методологічні засади концепції розвитку сумо в Харківській області» подано концептуальну модель управління розвитком сумо в Харківській області, автором запропоновано методичний підхід до організації регіонального управління розвитком сумо.

У п'ятому розділі «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» охарактеризовано повноту вирішення завдань досліджень та узагальнено результати наукової роботи.

Висновки повністю відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи, є логічними та структурованими.

Список використаних джерел складено правильно, він містить як фундаментальні праці авторитетних учених, так і публікації в науковій періодиці від молодих фахівців. *Порушень академічної доброчесності не виявлено.*

Разом із тим у дисертаційній роботі мають місце певні дискусійні моменти, зауваження та уточнення:

1. Під час формування завдань й актуальності дослідження варто було б розкрити зв'язок регіонального управління розвитку неолімпійського спорту зі спортивними клубами та навести приклади організації, механізми роботи клубів, громадських організацій і співпрацю з державними органами управління

2. У змісті підрозділу 1.3. доцільно було б дати порівняльну характеристику управлінського забезпечення розвитку неолімпійського спорту в контексті сумо, на прикладі розвитку в інших країнах чи інших видів єдиноборств.

3. У розділі 2.1. «Методи дослідження» варто було б детально описати методику М. Рокіча.

4. Зокрема для діагностики ціннісних орієнтацій сумоїстів, у роботі застосовується методика М. Рокіча, яка є інформативною для визначення термінальних і інструментальних цінностей, однак, при інтерпретації отриманих результатів автор не приділяє належної уваги змінним, які бажано враховувати, а саме: стать, вік, соціальний стан, достаток, освіта. Варто було б детальніше описати рівень спортивних досягнень (32 сумоїстів і 51 спортсмена інших видів, і чи не вплинула кількісна відмінність на якісний показник).

5. При назві Рис 3.3. варто зазначити 2017 рік. А у висновках до 3 розділу відсутні дані стосовно зміни щодо рівня фізичної підготовленості сумоїстів, які отримані у ході дослідження і подані в тексті роботи.

6. У змістовному наповненні підрозділу 4.2. дещо обмежено представлення плану реалізації, запропонованої автором, стратегії розвитку сумо у відповідному регіоні. Логічно було б представити його структуру і зміст у тексті роботи із перспективним планом на майбутнє.

7. У висновках до розділу 4 в другому абзаці автор вказує, що займається 112 спортсменів, в таблиці 4.4 займається 330, а в таблиці в третьому розділі 122. Дані показники потребують уточнення в тексті роботи.

Зазначені недоліки не є принциповими, не впливають на загальну позитивну оцінку, носять дискусійний характер і не знижують високого наукового рівня дисертації.

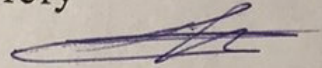
### **Висновок про відповідність дисертації вимогам.**

На підставі наведеного вище, вважаємо, що дисертаційна робота Байрамова Руслана Халік огли «Організаційно-управлінські основи розвитку неолімпійського спорту в Харківській області (на прикладі сумо)» за актуальністю, науковою новизною, практичним значенням, обсягом проведених досліджень відповідає вимогам п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 року, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт.

**Офіційний опонент:**

кандидат психологічних наук, доцент,  
заслужений працівник фізичної культури  
і спорту України, заслужений тренер України  
з панкратіону, завідувач кафедри теорії  
та методики фізичного виховання і спорту  
Чернівецького національного університету  
імені Юрія Федьковича



І. Ю. Наконечний

Підпис Наконечний І. Ю. засвідчую  
Учений секретар Чернівецького національного  
університету імені Юрія Федьковича  
Сиротська Н. О.  
" 18 " листопада 2019

